

IKONY MATKY BOŽÍ

V měsíci květnu tradičně obracíme svoji pozornost k Panně Marii. Zatímco západní církev uctívá spíše její panenské početí, v pravoslavné církvi je rozšířena neobyčejně silná úcta k Matce Boží, Přesvaté Bohorodici a vždy Panně Marii. Zdůrazňuje se vztah mezi Ježíšem a jeho Matkou. To nám bylo inspirací pro podnět, který můžeme využít v katechezi: meditovat ikony, jež ukazují tento vztah, každá jiným způsobem.

Prohlédněte si ikony, všimněte si, v čem se od sebe liší. Pokuste se na základě vlastního pozorování přiřadit ikonám jejich názvy. Poté si přečtete komentáře a podle toho své rozdělení názvů upravte. Správné označení najdete na straně 3.

- **Matka Bolestná – Matka ustavičné pomoci**
- **Matka Boží úpěnlivě se modlící a prosící (DEESIS)**
- **Platytera ton uranon – Nebeská Objímající láska**
- **Panna Maria Glykophilosa – Matka sladkého líbání**

Tato ikona je většinou součástí ikonostasu nebo obrazu, na kterém je Ježíš Kristus uprostřed, Panna Maria je po jeho pravé ruce a sv. Jan Křtitel polevé. Obajsou v postoji modlitby. Ale i samostatný obraz modlící se Matky Boží se vyskytuje často a je velmi důležitou součástí ikonostasů pravoslavných chrámů. Na první pohled nás upoutá Mariin pokorný postoj, který je vyjádřen mírně skloněnou hlavou a odevzdaným výrazem tváře, a prázdné ruce, které

vše s důvěrou čekají od Krista – Krále celého světa. Panna Maria se ale v první řadě přimlouvá za nás a s námi. Předkládá naše prosby svému Synu, aby je vyslyšel. Prosí za odpuštění našich hříchů a za záchranu lidstva. Její oděv, tmavě hnědočervený plášť a zelená tunika vyjadřují důstojnost Matky Ježíše Krista, Matky Boží.

Tato ikona nás upoutá něžným objetím, kterým Panna Maria objímá svého Syna. Pán Ježíš drží oběma rukama pravou ruku své matky – matky útěchy. Je to matka, která stála při svém Synu až do posledního dechu jeho života. Je to matka soucítící a spolutrpící se svým milovaným Synem. Je matkou, která zná lidskou bolest a utrpení a která soucítí i s námi a s naší lidskou bídou. Nahoře v rozích obrazu jsou andělé, kteří drží v rukou nástroje Kristova umučení jako znamení jeho oslavení a našeho vykoupení. Velmi důstojné oblečení opět prozrazuje, že i zde je Panna Maria zobrazena jako Matka Boží. Božská přirozenost Ježíše Krista je znázorněna zlatým pláštěm.

Tato ikona je téměř centrální ikonou každého pravoslavného chrámu. Její prvotní význam spočívá v pozvání k vroucímu osobnímu a hřejivému vztahu k Panně Marii, která touží po každém z nás a dává to najevo otevřenou a očekávající náručí. Tato ikona se vztahuje k jádru naší víry. Na první pohled by se mohlo zdát, že dominantní na této ikoně je Panna Maria, ale není tomu tak. Centrem všeho je Ježíš Kristus. I obraz jeho matky je vytvořen tak, aby vyjadřoval Kristovo dominantní postavení. Panna Maria ho uctívá a její ruce vyjadřují současně postoj té, která se modlí a prosí svého Syna za všechn lid. Pán Ježíš je centrem jejího klína, tzn. celého jejího života. Matka Boží je jeho trůnem, je „pozadím“ Jeho života. Boží Syn vyzdvihuje důstojnost své a naší matky a ukazuje, že z ní přijal lidskou přirozenost (dva spojené prsty) a že její lůno se stalo příbytkem Nejsvětější Trojice (tři spojené prsty).

Tato ikona vyjadřuje láskyplný a něžný vztah Panny Marie ke Kristu, ale také jejího Syna k ní. I sám název ikony vyjadřuje tajemství Boží a lidské lásky, která se zjevila v Kristu a v Panně Marii. Něžnost lásky je vyjádřena vzájemným dotekem tváře Ježíše i Marie. I tady je centrem obrazu její Syn Ježíš Kristus. Svitek Písma naznačuje, že objímá vtělené Logos – Slovo, které se stalo tělem. Věčné Slovo je nevyčerpatelným pramenem života a lásky a i nám neustále nabízí její nejměkčí ovoce. Maria objímá Toho, kterého nemohou obsáhnout nebe a země. Pán Ježíš ukazuje levou rukou na Pannu Marii a tím na ni upozorňuje všechny lidi, neboť ona objímá svou něžnou láskou celé lidské pokolení a líbá ho sladkým polibkem svých rtů.